

ความเชื่อต่อครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น: ผลสำรวจจากแบบสอบถามของผู้เรียนและบริษัทย่อยของญี่ปุ่น

โยโกะ คะโนะเมะ
ศูนย์นานาชาติ มหาวิทยาลัยชูโอ
คะนะโกะ โยชิมีเนะ
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความเชื่อที่มีต่อครูสอนภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น เกี่ยวกับบทบาทการสอนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยของไทย ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจโดยแจกแบบสอบถามกับบริษัทญี่ปุ่นที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย และนักศึกษา (ที่จบการศึกษาแล้วและที่กำลังศึกษาอยู่) ของมหาวิทยาลัยรัฐชั้นนำ 3 แห่ง พบว่าความเชื่อของกลุ่มคนเหล่านี้ที่มีต่อครูสอนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นเจ้าของภาษามีทั้งหมด 8 ประการ คือ การสร้างความซื่อสัตย์ และความไว้วางใจต่อผู้เรียน การเป็นผู้อำนวยความสะดวก การบรรลุมหาวิทยาลัยเป็นผู้ให้คำปรึกษา การเป็นผู้ประสานงานติดต่อระหว่างบริษัทกับผู้เรียน การมีคุณสมบัติของนักขาย การมีความรู้ที่กว้างขวางและมีประสบการณ์อื่นนอกเหนือจากการเป็นครู การมีจิตใจทะเยอทะยานและมีความเชี่ยวชาญสูง และ การเป็นคนนานาชาติอย่างแท้จริง ซึ่งเข้าใจความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและรู้กระจ่างในวัฒนธรรมของตน

งานวิจัยชิ้นนี้วิเคราะห์ความเชื่อ 8 ประการที่มีต่อครูสอนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นเจ้าของภาษา รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการติดต่อร่วมมือกันระหว่างภาคธุรกิจ ภาครัฐและมหาวิทยาลัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย ให้เหมาะสมกับความต้องการและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: ครูสอนภาษาญี่ปุ่นเจ้าของภาษา ความเชื่อ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถสูง การติดต่อร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจ ภาครัฐและมหาวิทยาลัย

What Native Japanese Teachers Should Offer: Survey Results from Questionnaire with Students and Japanese Companies

Yoko Kanome*

International Center, Chuo University,

Kanao Yoshimine**

Faculty of Humanities, Kasetsart University

Abstract

This research aims to study what students and Japanese companies believe native Japanese language teachers should offer in the role of teaching the Japanese language at universities in Thailand. The researchers conducted a questionnaire with Japanese companies located in Thailand as well as with students (both graduated and current students) from the top three national universities. It was found that these groups believe that teachers who are native Japanese speakers should: (1) be able to build a rapport with students; (2) be a facilitator; (3) be able to fill the role of counsellor; (4) be a coordinator between companies and students, (5) possess the qualities of a sales representative; (6) have a broad-based knowledge and business background; (7) have more ambition and improve their skills; and (8) be truly cosmopolitan, understanding different cultures and have a thorough knowledge of Japanese culture.

This research examines these eight qualities in Japanese language teachers who are native speakers and highlights the importance of industry–government–academia cooperation in improving and developing Japanese education in Thailand in order to meet future demands and changing economic and social situations.

Keywords: Native Japanese teacher, beliefs, people with outstanding specialist capabilities, industry–government–academia cooperation

---

* Corresponding author e-mail: darcinea888@yahoo.co.jp

** Corresponding author e-mail: indie0919@gmail.com

1. บทนำ

ตลอด 40 กว่าปีที่ผ่านมามีบริษัทญี่ปุ่นมาลงทุนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ญี่ปุ่นถือเป็นนักลงทุนอันดับ 1 ของไทยมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันพบว่าบริษัทญี่ปุ่นสนใจมาดูแลการศึกษาในประเทศไทย เพื่อหาผู้ที่มีความสามารถด้านต่างๆ เพื่อเตรียมตัวรับกับการรวมเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (หรือ ASEAN Economics Community: AEC) ในปี 2015¹ ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีสำหรับนิสิตนักศึกษาที่เรียนภาษาญี่ปุ่นที่มีความประสงค์จะทำงานกับบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย แต่ในความเป็นจริงแล้วบริษัทญี่ปุ่นต้องการบุคลากรชาวไทยที่มีความรู้ความสามารถทางธุรกิจในหลายๆ ด้าน² มากกว่าการทำงานประเภทล่ามที่นิสิตนักศึกษาส่วนมากต้องการจะทำและมีความถนัดเท่านั้น

ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ผู้จัดการฝ่ายบุคคลของบริษัทรถยนต์สัญชาติญี่ปุ่นแห่งหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งกล่าวว่าในบริษัทจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง จึงไม่จำเป็นต้องมีล่ามไทย-ญี่ปุ่นส่วนบริษัทอื่นๆ ในธุรกิจการเงินก็เช่นกันภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการทำงาน ภาษาญี่ปุ่นเป็นเพียงภาษารอง ไม่จำเป็นเท่ากับภาษาอังกฤษหากมีความสามารถในการใช้ภาษาญี่ปุ่นก็ถือเป็นความสามารถพิเศษ

นอกจากนี้ ผลการสำรวจและประเมินผลของบริษัท Mitsubishi UFJ Research and Consulting ที่ได้ทำการสำรวจเรื่อง “การสนับสนุนเงินทุนสำหรับการศึกษภาษาญี่ปุ่น” ในประเทศเวียดนาม ฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศอุซเบกิสถาน ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2011 - มีนาคม

2012 พบว่า บริษัทญี่ปุ่นคาดหวังว่าผู้สมัครงานควรมีความสามารถทำงานได้ทันที

ในขณะที่ในปี 2008 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศ “โครงการนักศึกษาต่างชาติแลกเปลี่ยน 300,000 คน” โดยกระทรวงศึกษาธิการญี่ปุ่นได้ออกกฤษฎีกาการรับนักศึกษาแลกเปลี่ยนในเดือนสิงหาคม 2013 และนำมาเสนอในการประชุม เพื่อที่จะให้เกิดการแลกเปลี่ยนนักเรียนนิสิตนักศึกษาต่างชาติอย่างเป็นระบบ ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญกับประเทศสมาชิกอาเซียนไว้เป็นอันดับหนึ่งนอกจากนี้รัฐบาลญี่ปุ่นได้เพิ่มจำนวนหลักสูตรที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ รวมทั้งมีแนวคิดที่จะทำให้การสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่นง่ายขึ้น เพื่อเพิ่มจำนวนนักเรียนแลกเปลี่ยนจากนานาชาติ

ในปี 2013 กระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นได้เป็นเจ้าภาพจัดงานเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างผู้เชี่ยวชาญภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศ และจัดงานเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียที่สำนักนายกรัฐมนตรี ในที่ประชุมได้มีการพูดถึงเรื่องการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศ ซึ่งมีหัวข้อการทำงานในบริษัทญี่ปุ่น การศึกษาต่อต่างประเทศ และการชี้เส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นต้น

ความต้องการของบริษัทญี่ปุ่น นโยบายของรัฐบาลญี่ปุ่นและการมุ่งสู่ AEC ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าผู้สอนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นชาวญี่ปุ่น (Native Teacher หรือ NT) ที่ทำงานในสถาบันการศึกษาในประเทศไทยน่าจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยผลักดันการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

¹ ในบทความนี้จะใช้ปี ค.ศ. ทั้งหมด จึงขอละเว้นการใส่ ค.ศ. ไว้ทุกแห่ง นอกจากนี้ คำว่า “บุคลากรที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น” หมายถึง ผู้เรียนและบัณฑิตที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอกในสถาบันอุดมศึกษา และ “บัณฑิต” ในที่นี้หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว

² ทักษะการมนุษย์ที่มีความสามารถสูง เป็นผู้ที่มีความรู้เฉพาะด้าน มีเทคโนโลยีระดับสูง และมีประสบการณ์

2. การทบทวนวรรณกรรม

1) เกี่ยวกับ “ความเชื่อ (Belief)”

คำว่า ความเชื่อ (Belief) หมายถึง “ภาพพจน์ที่ผู้เรียนแต่ละคนมีเกี่ยวกับการเรียนและการสอนในลักษณะที่ควรจะเป็น และวิธีการเรียนที่มีความรู้สึกใกล้ชิดและรู้สึกสบายใจในบริบทของวัฒนธรรมและสังคมในประเทศของตน” (Kawaguchi, 2005:129-132)

คำว่า Belief ในวงวิชาการการศึกษาภาษาญี่ปุ่นจะชี้ถึงแนวทางคิดในเรื่องของการเรียน และการสอนภาษา (Japan Foundation, 2006) และได้ให้คำแปลไว้ว่า “ทัศนคติ” “หลักธรรมประจำใจ” และ “ความเชื่อ” เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีการวิจัยในเรื่องความเชื่อของผู้สอน และผู้เรียนทั้งในและนอกประเทศเป็นจำนวนมากตัวอย่างเช่น มีการวิจัยว่าครูสอนภาษาญี่ปุ่นมีความลำบากอย่างไรครูผู้สอนในอุดมคตินั้นต้องมีลักษณะเช่นใด หรือต้องการจะพัฒนาจากเดิมอย่างไร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการรวบรวมข้อมูลต่างๆ มาพิจารณา เช่น (1) วิธีการสอนในสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (2) การลดความแตกต่างหรือช่องว่างของทัศนคติการสอนของผู้สอน (3) การสำรวจความต้องการที่มีต่อผู้สอนที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษา (4) การตอบสนองผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เป็นต้น

การวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อดังกล่าว สังเกตได้ว่าเป็นความเชื่อระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้สอนกับผู้สอน ซึ่งเป็นเรื่องภายในห้องเรียนทั้งในและนอกประเทศ หรือความเชื่อของผู้สอนเองเท่านั้น แต่การวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อของผู้สอนหรือผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน โดยมองจากปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือจากมุมมองระหว่างประเทศเพื่อมุ่งสู่อนาคตยังถือว่าน้อยอยู่

2) การสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

(1) บทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษา (NT)

จากการสำรวจของ Japan Foundation (2011) การศึกษาภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย เกิดขึ้นในช่วงปี 1960 โดยเริ่มจากการเปิดสอนหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก่อน และต่อมาได้มีการสอนที่มหาวิทยาลัยของรัฐแห่งอื่นในกรุงเทพฯ เป็นหลักเมื่อเข้าทศวรรษที่ 1980 มีนิสิตนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ไปเป็นครูสอนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น ทำให้มีมหาวิทยาลัยหลายแห่งเปิดหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นมากขึ้นตามมา

จากข้อมูลของสถาบันอุดมศึกษา พบว่าในสถาบันอุดมศึกษาของไทยนั้น มีผู้สอนเฉลี่ย 4 คนต่อหนึ่งสถาบัน และผู้สอน 1 คนต่อผู้เรียนประมาณ 60 คนในมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีประวัติการสอนภาษาญี่ปุ่นมานานอย่างเช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มี NT ประจำอยู่จำนวน 5 คน 7 คน และ 3 คน ตามลำดับในมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่งนี้ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นชาวไทย (Non-Native Teacher หรือ NNT) กับผู้สอนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นชาวญี่ปุ่น (Native Teacher หรือ NT) จะมีวิชาที่สอนร่วมกันน้อย โดยมีการแบ่งวิชาที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างการแยกความรับผิดชอบระหว่าง NNT และ NT³ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีชื่อรายวิชาและชั้นปีที่เรียนแตกต่างกับตารางที่ 1 เล็กน้อย แต่ประเภทวิชาที่ NT และ NNT รับผิดชอบนั้นมีความคล้ายคลึงกัน

ตารางที่ 1

การแบ่งวิชาโดยแยกผู้รับผิดชอบระหว่าง NNT และ NT ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

NNT	NT
ภาษาญี่ปุ่นพื้นฐานภาษาญี่ปุ่นชั้นกลางวรรณคดีการอ่านภาษาญี่ปุ่นการแปลล่ามการออกเสียงคันจิการอ่านภาษาญี่ปุ่นเชิงวิเคราะห์เรื่องเฉพาะทางญี่ปุ่นศึกษา	การสนทนาสุนทรพจน์ภาษาญี่ปุ่นเรียงความวัฒนธรรมญี่ปุ่นสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นการพูดในที่ชุมชนสนทนาภาษาญี่ปุ่นธุรกิจการเขียนภาษาญี่ปุ่นเพื่อการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นเพื่อการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นการโรงแรมภาษาญี่ปุ่นขั้นสูงภาษาญี่ปุ่นจากสื่อ

จากตารางที่ 1 สังเกตได้ว่ารายวิชาที่ครูผู้สอน NNT รับผิดชอบจะเป็นวิชาพื้นฐาน ยกตัวอย่างเช่น วิชาไวยากรณ์และการอ่าน วิชาแปลและล่าม จะสอนและอธิบายเป็นภาษาไทยที่ต้องใช้ผู้สอนที่มีความรู้เฉพาะทางวิชาวรรณกรรมและคันจิ ต้องใช้ผู้สอนที่เชี่ยวชาญในสายนี้โดยตรง เป็นต้น

ส่วนรายวิชาที่ NT รับผิดชอบ จะมีวิชาการพูดสื่อสาร สังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่น วัฒนธรรม ภาษาญี่ปุ่นจากสื่อ ฯลฯ ซึ่งเป็นวิชาที่ต้องใช้ทักษะและนำมาประยุกต์ปฏิบัติจริง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บทบาทของ NT ในมหาวิทยาลัยของไทย คือ การเสริมสร้างทักษะการใช้ภาษาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

(2) ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในภาษาญี่ปุ่น

ที่ผ่านมามีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับบุคลากรคนไทยที่ทำงานในบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย และทำงานเกี่ยวกับภาษาญี่ปุ่นเป็นจำนวนไม่น้อย ตัวอย่างเช่นงานของ Harada (2004) ศึกษาความแตกต่างระหว่างความสามารถด้านภาษาญี่ปุ่นที่บริษัทต้องการกับความสามารถด้านภาษาญี่ปุ่นที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นคิด งานของ Tanasamsanee, et al. (2005) ศึกษาความจำเป็นของความสามารถในการเรียนรู้ความแตกต่างด้านทัศนคติและความตระหนักของวัฒนธรรมที่

แตกต่าง และการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ระหว่างคนไทยกับคนญี่ปุ่น จากประสบการณ์ทำงานในบริษัทญี่ปุ่น งานของ Endo (2007) ชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดจากความคิดที่มีความแตกต่างกัน ระหว่างพนักงานชาวไทยกับผู้บริหารชาวญี่ปุ่น

นอกจากนี้ยังมีงานของพัชรี (2005) ที่เสนอให้สร้างโปรแกรมภาษาญี่ปุ่นที่รวมหลักสูตร OJT (On-the-Job Training หรือ การฝึกการปฏิบัติงานจริง) เนื่องจากพบความแตกต่างในการจัดการเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันของคนญี่ปุ่นกับคนไทย และยังได้เสนอให้มีการปรับปรุงโปรแกรมความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับมหาวิทยาลัย และให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่าง ขณะที่ Maeno และคณะ(2013) ได้จัดทำแบบสอบถามเรื่อง “บุคลากรที่บริษัทญี่ปุ่นต้องการ” กับบริษัท 63 แห่ง ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในเรื่องต่างๆ ไป แต่ไม่มีการกล่าวถึงเนื้อหาที่เกี่ยวกับทักษะทางด้านภาษาญี่ปุ่น Maeno ได้กล่าวอีกว่า ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการสอนในคาบเรียน แต่ไม่ได้มีการกำหนดหรือร่างแบบแผนงานอย่างเป็นทางการในเรื่องความเชื่อของผู้สอนมากนัก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้พบว่า ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาบทบาทของ NT ในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการเฉพาะในเรื่องความเชื่อต่อผู้สอนชาวญี่ปุ่น รายวิชาที่จำเป็นต่อการทำงาน และความคาดหวังของบริษัทญี่ปุ่น เป็นต้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะสำรวจและวิจัยในเรื่องดังกล่าว

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. เพื่อสำรวจความเชื่อต่อผู้สอนภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น
2. เพื่อสำรวจความคาดหวังในเรื่องบุคลากรที่บริษัทญี่ปุ่นต้องการ
3. เพื่อสำรวจรายวิชาที่จำเป็นต่อการทำงานของนิสิตนักศึกษา
4. เพื่อเสนอความเห็นในเรื่องความเชื่อที่มีต่อ NT ในอนาคต

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์โดยกำหนดเนื้อหาเป็น 3 หัวข้อคือ

1. บุคลากรที่มีความสามารถในภาษาญี่ปุ่นที่เหมาะสมต่อการทำงานในบริษัทญี่ปุ่นต้องเป็นเช่นไร
  2. วิชาที่เหมาะสมต่อการเข้าทำงานในบริษัทญี่ปุ่น
  3. ในมุมมองของผู้เรียน ผู้เรียนต้องการ NT ลักษณะใด มีนิสัยและความสามารถอย่างไร
- โดยกลุ่มเป้าหมายของการสำรวจได้แก่บริษัทญี่ปุ่นที่ได้ลงทะเบียนไว้กับหอการค้าญี่ปุ่นกรุงเทพฯ (JCC) ทั้งหมด 31 แห่งที่ผู้เขียนได้ส่งอีเมลสอบถามและตอบรับให้ความร่วมมือ นิสิตนักศึกษาที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอกทั้งปัจจุบันและผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมทั้งหมด 244 คน แสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2
กลุ่มเป้าหมายของการสำรวจ

	นิสิตนักศึกษาปัจจุบัน	นิสิตนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้ว
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	62 คน	-
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	99 คน	-
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	77 คน	6 คน (เฉพาะผู้ที่ทำงานในบริษัทญี่ปุ่นเท่านั้น)

ตัวแบบสอบถามจัดทำใน 2 รูปแบบ คือ รูปแบบของเว็บไซต์เพื่อให้บริษัทญี่ปุ่นและบัณฑิต (ผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว) กรอก และรูปแบบของเอกสารเพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่กรอก ซึ่งทั้งสองแบบมีเนื้อหาคำถามเหมือนกันทั้งหมด ช่วงระยะเวลาที่ทำการสำรวจคือเดือนธันวาคม 2013 – มกราคม 2014 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ในกรณีที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมอีกด้วย หนึ่งในส่วนของผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วนั้น สามารถติดต่อได้เฉพาะผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เท่านั้นจึงถือเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งของงานวิจัยชิ้นนี้

แบบสอบถามสำหรับบริษัทญี่ปุ่น มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของบริษัท บุคลากรที่บริษัทต้องการ ลักษณะของ NT ที่ควรจะเป็นในมุมมองของบริษัท และอื่นๆ โดยสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ เงื่อนไขของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารที่เป็นที่ต้องการโดยทั่วไป และประวัติการศึกษาของผู้เรียนที่ทางบริษัทต้องการและเงื่อนไขที่ต้องการจากสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น

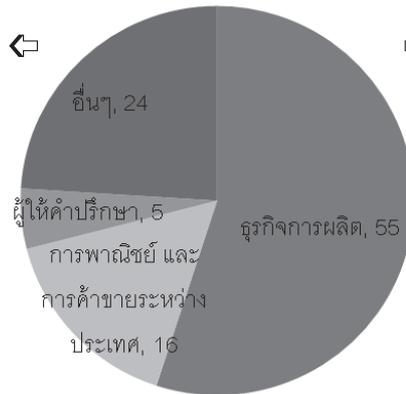
ในส่วนของการแบบสอบถามสำหรับผู้เรียน ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ นิสิตนักศึกษาปัจจุบัน และผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว คำถามสำหรับนิสิตนักศึกษาปัจจุบันจะเกี่ยวกับรายวิชาและลักษณะของ NT ที่ผู้เรียนต้องการ เช่น รายวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน และต้องการเรียนกับ NT แบบไหนหรือเกี่ยวกับ NT ที่ดีที่ผู้เรียนคิด ส่วนคำถามสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาแล้วจะเกี่ยวกับ รายวิชาที่คิดว่าควรจะเรียนในช่วงที่ยังศึกษาอยู่ รายวิชาที่ได้เรียนและมีประโยชน์ในการทำงาน และ NT ที่ดีนั้นควรจะเป็นอย่างไร

5. ผลสำรวจและการวิเคราะห์

(1) ผลสำรวจของบริษัทญี่ปุ่น

ประเภทของบริษัทที่ให้ความร่วมมือนี้ส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจการผลิตซึ่งเป็นจำนวน 55% ของทั้งหมด (แผนภาพที่ 1)

ฝ่ายตรวจสอบคุณภาพ	3
บริษัททัวร์ ตัวแทนท่องเที่ยว	3
การเงิน การประกันภัย	3
งานโลหะ	3
พัฒนาซอฟต์แวร์	3
ผลิตกระดาษ	3
การจ้างดำเนินการแทน	3
งานโลหะ (ทองแดง)	3

โลหะ	19
รถยนต์	18
เครื่องใช้ไฟฟ้า	13
ด้านเคมี อุตสาหกรรมเซรามิกซ์	5

แผนภาพที่ 1 รายละเอียดของประเภทธุรกิจที่สำรวจ

ในการสนทนาทั่วไประหว่างพนักงานคนไทย และพนักงานคนญี่ปุ่นจะใช้ภาษาอังกฤษ หรือใช้ 3 ภาษาปนกัน (ไทย อังกฤษ ญี่ปุ่น) ไม่มีการใช้ภาษาญี่ปุ่นภาษาเดียวในการสนทนา (ตารางที่ 3) แสดง

ตารางที่ 3 ภาษาที่ใช้สนทนาทั่วไปในบริษัท

ภาษาไทย	ภาษาญี่ปุ่น	ภาษาอังกฤษ	ค่าร้อยละ (%)
-	-	+	38.7
+	+	+	29
+	-	+	12.9
+	+	-	12.9
+	-	-	3.2
-	+	-	3.2

(+ หมายถึง ใช้ - หมายถึง ไม่ใช้)

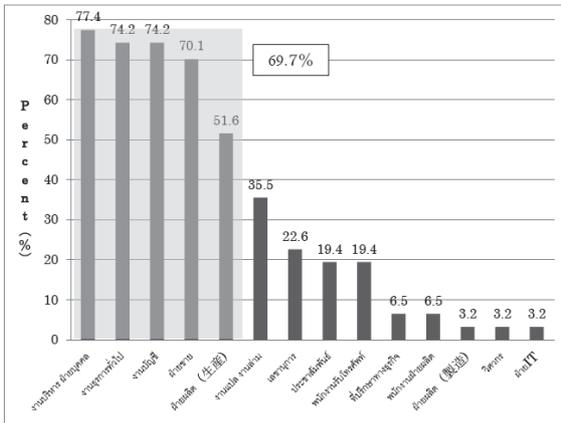
แผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าประเภทอาชีพของคนไทย 5 อันดับแรก คือ งานบริหาร ฝ่ายบุคคลงานธุรการทั่วไป งานบัญชี ฝ่ายขาย และ ฝ่ายผลิต โดยเฉลี่ยครอบคลุมมากถึง 69.7% ส่วนอาชีพนักแปลและล่ามนั้นมีเพียง 35.5% เท่านั้น ในขณะที่อาชีพหรืองานที่บริษัทต้องการให้พนักงานคนไทยรับผิดชอบดังแสดงในแผนภาพที่ 3 พบว่าอาชีพ 5 อันดับแรกเป็นงานฝ่ายขาย บัญชี งานธุรการทั่วไป

สัดส่วนภาษาที่ใช้สื่อสารในการทำงาน ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาอังกฤษคิดเป็น 38.7% ของทั้งหมด สังเกตได้ว่าการสนทนาทั้งสองประเภทนี้ ภาษาอังกฤษมีความจำเป็นมากกว่าภาษาอื่น

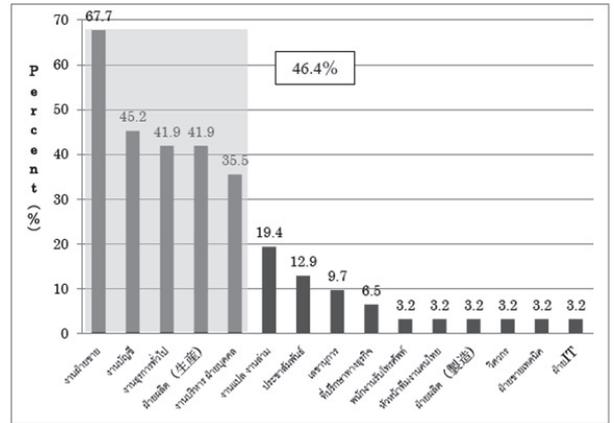
ตารางที่ 4 ภาษาที่ใช้สื่อสารในการทำงาน

ภาษาไทย	ภาษาญี่ปุ่น	ภาษาอังกฤษ	ค่าร้อยละ (%)
+	+	+	29
+	-	+	29
-	-	+	25.8
+	+	-	12.9
+	-	-	3.2

ฝ่ายผลิต งานบริหารฝ่ายบุคคล โดยเฉลี่ยครอบคลุม 46.4% ของทั้งหมด ส่วนอาชีพงานแปลและล่ามนั้นมีเพียง 19.4% เท่านั้น นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์พนักงานชาวญี่ปุ่น มีผู้ที่ตอบว่า “ต้องการหัวหน้าทีมงานที่เป็นคนไทย” ด้วย ซึ่งเป็นประเภทของงานที่ไม่มีการกล่าวถึงมาก่อน แต่ไม่มีการระบุชัดเจนว่าบุคลากรดังกล่าวต้องมีความสามารถภาษาญี่ปุ่นหรือไม่

แผนภาพที่ 2 ประเภทอาชีพของคนไทย

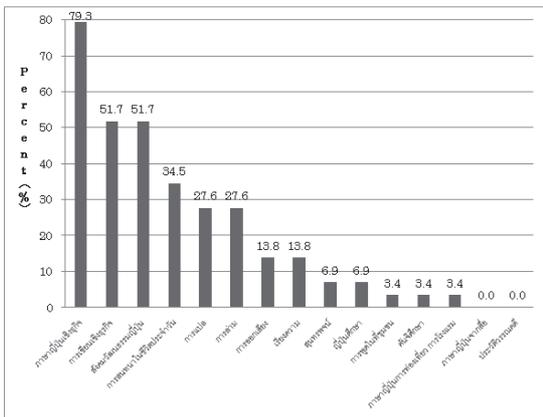
แผนภาพที่ 3 งานที่บริษัทต้องการให้พนักงานคนไทยทำ

จากผลการสำรวจตีความได้ว่า ทางบริษัทไม่ได้ต้องการให้พนักงานคนไทยทำงานประเภทนักแปลหรือล่ามเป็นอันดับหนึ่ง แต่ต้องการให้ทำงานประเภทการจัดการหรืองานเฉพาะทางเช่นเดียวกับพนักงานญี่ปุ่น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสำรวจนี้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐกิจญี่ปุ่นที่เริ่มเคลื่อนไหวเปิดรับสมัครแรงงานต่างชาติจากประเทศเพื่อนบ้านของไทย และพนักงานคนไทยจะเป็นพาร์ทเนอร์ของพนักงานคนญี่ปุ่น โดยมีหน้าที่คอยรวบรวมและเป็นผู้นำของแรงงานชาวต่างชาติจากประเทศอาเซียน

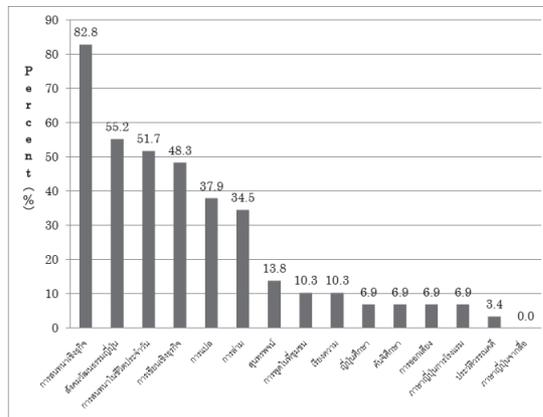
เรื่องบุคลากรที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นที่บริษัทต้องการนั้น จากข้อมูลบริษัท 31 แห่งที่สำรวจพบว่าต้องการผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 86.2% ผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนวิชาชีพ 10.3% และผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาโท 3.4% ของทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่า บริษัทต้องการผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจาก 3 มหาวิทยาลัยที่ให้

ความร่วมมือในการตอบแบบสำรวจครั้งนี้ ซึ่งบริษัทคิดว่าเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีชื่อเสียง สำหรับมหาวิทยาลัยเอกชนที่บริษัทต้องการนิสิตนักศึกษาคือมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ และมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เป็นต้น บริษัทต้องการบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยทั้งหมดที่กล่าวมานี้ เป็นจำนวน 46.4% ของทั้งหมด นอกจากนี้ ยังมีบริษัทที่ตอบว่าต้องการบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยของญี่ปุ่น หรือมหาวิทยาลัยในประเทศประชาคมอาเซียนด้วย สังเกตได้ว่าบริษัทญี่ปุ่นต้องการจะคัดกรองผู้ที่มีการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยขึ้นไป

สำหรับวิชาที่บริษัทคาดว่าจำเป็นต่อผู้เรียน (แผนภาพที่ 4) และวิชาที่บริษัทคาดว่ามิใช่ประโยชน์ต่อการทำงาน (แผนภาพที่ 5) สังเกตได้ว่าในอันดับต้นๆ จะเป็นวิชาภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ การเขียนเชิงธุรกิจ การสนทนาเชิงธุรกิจ การสนทนาในชีวิตประจำวัน สังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่น รองลงมาจะเป็นวิชาการแปล และล่าม

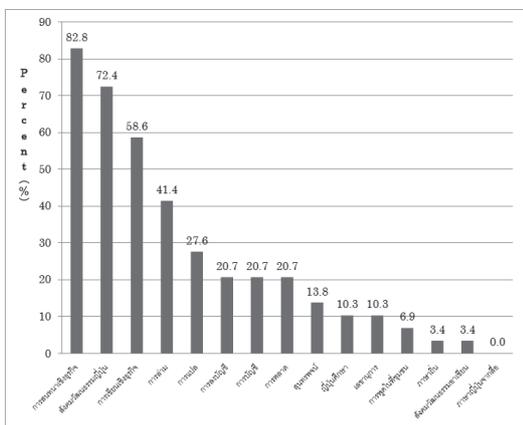
แผนภาพที่ 4 วิชาที่บริษัทคาดว่าจำเป็นต่อผู้เรียน

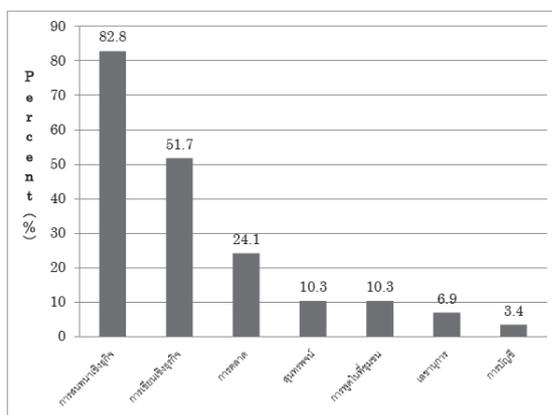
แผนภาพที่ 5 วิชาที่บริษัทคาดว่ามีความสำคัญต่อการทำงาน

ส่วนวิชาที่บริษัทคิดว่าควรจะมีในหลักสูตรเพื่อตอบสนองต่อการทำงานในบริษัทญี่ปุ่น (แผนภาพที่ 6) ได้แก่วิชาการสนทนาเชิงธุรกิจ สังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่น และการเขียนเชิงธุรกิจ เช่นเดียวกับที่กล่าวข้างต้น ถัดมา คือวิชาที่บริษัทสนใจมีส่วนร่วม (แผนภาพที่ 7) สังเกตได้ว่าจะมีวิชาการตลาด และการบัญชี ซึ่งเกี่ยวข้องกับธุรกิจโดยตรง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เปิดหลักสูตรสาขาภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ

ในปี 2011 ซึ่งหลักสูตรนี้สามารถเรียนวิชาทางธุรกิจเป็นวิชาโทได้ โดยร่วมกับคณะที่เกี่ยวข้อง อาจกล่าวได้ว่าเพื่อที่จะสร้างบุคลากรที่มีความสามารถพร้อมสู่การแข่งขันตามที่บริษัทญี่ปุ่นต้องการมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการเปิดสอนวิชาเหล่านี้ด้วยเช่นกัน รวมทั้งอาจพิจารณาในเรื่องการขอความร่วมมือกับภาคธุรกิจในการจัดการเรียนการสอน

แผนภาพที่ 6 วิชาที่บริษัทคิดว่าควรจะมีในหลักสูตร

แผนภาพที่ 7 วิชาที่บริษัทสนใจมีส่วนร่วม

สุดท้ายได้สอบถามทางบริษัทว่า “มีทักษะเกี่ยวกับคุณสมบัติที่เหมาะสมของ NT อย่างไร” ซึ่งสรุปได้ 5 ข้อพร้อมเหตุผลอธิบายดังนี้

1. เป็นผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานในบริษัททั่วไปมากกว่า 3 ปี เนื่องจากประสบการณ์ในบริษัทจะช่วยให้สามารถฝึกฝนทักษะการสื่อสาร ความอดทน และการมองรอบด้านได้อย่างดี

2. เป็นผู้สอนที่มีประสบการณ์ในอาชีพประเภทบริหารมากกว่า 3 ปี และมีความเข้าใจลักษณะนิสัยของคนไทย เพราะการมีประสบการณ์ทางอาชีพประเภทบริหาร จะทำให้มีความยืดหยุ่นในการแก้ไขสถานการณ์ รู้จักถ่อมตน สามารถคาดเดาสถานการณ์ล่วงหน้าได้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักวางแผน และมีไหวพริบ

3. เป็นผู้สอนที่มีความเมตตา เห็นใจผู้อื่น เนื่องจากการที่จะเป็นผู้สอนได้ จะต้องใจดี และความเข้มงวดควบคู่ไปด้วยกัน

4. เป็นผู้สอนที่มีประสบการณ์เป็นครูผู้สอนมากกว่า 5 ปี เนื่องจากการที่ทำงานใดสิ่งหนึ่งในเรื่องเฉพาะทางเป็นเวลานาน บ่งบอกถึงความตั้งใจจริง

5. เป็นผู้สอนที่มีความสามารถในการสอนแบบโดยตรง (Direct Method) เนื่องจากจะสามารถสอนให้มีความสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นในการแสดงความคิดความรู้สึกได้หลากหลาย

(2) ผลสำรวจของผู้เรียนเกี่ยวกับวิชาที่เรียน (นิสิตนักศึกษาปัจจุบัน)

จากผลสำรวจพบว่าวิชาที่มีประโยชน์และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน (ตารางที่ 5) 5 อันดับแรกคือ วิชาการล่าม (11.3%) การสนทนาเชิงธุรกิจ (11.3%) การสนทนาในชีวิตประจำวัน (9.6%) การแปล (9.5%) และสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่น (8.7%) ตามลำดับโดยพบว่าอาชีพล่ามเป็นอาชีพที่ผู้เรียนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก และจากผลสำรวจพบว่าผู้เรียนมีความคิดว่าประเภทงานที่บริษัทญี่ปุ่นต้องการและวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานในบริษัทญี่ปุ่นคือล่าม

นอกจากคำตอบในตารางที่ 5 มีผู้ที่ตอบว่าควรจะเรียนวิชาหรือเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความคิดชนบธรรมเนียมในชีวิตประจำวัน และมารยาทของคนญี่ปุ่น โดยให้เหตุผลว่า การทำงานในบริษัทญี่ปุ่นจะต้องมีความรู้ในสิ่งเหล่านี้ ไม่ใช่แค่ความรู้ทางด้านภาษา นอกจากนี้จากผลแบบสอบถามมีผู้เรียนที่ต้องการฝึกงานในบริษัทด้วย

ตารางที่ 5
วิชาที่ผู้เรียนเห็นว่ามีประโยชน์ในการทำงาน

รายชื่อวิชา	จำนวนคน	รายชื่อวิชา	จำนวนคน	รายชื่อวิชา	จำนวนคน
การล่าม	197	การออกเสียง	118	ภาษาญี่ปุ่นจากสื่อ	55
การสนทนาเชิงธุรกิจ	197	การพูดในที่ชุมชน	111	ประวัติศาสตร์ทางวรรณคดี	33
การสนทนาในชีวิตประจำวัน	166	ภาษาญี่ปุ่นการโรงแรม	106	เรื่องเฉพาะทางญี่ปุ่นศึกษา	31
การแปล	165	คันจิศึกษา	101	อื่นๆ (มารยาทของญี่ปุ่นเลขานุการ)	1
สังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่น	151	สุนทรพจน์	93		
การเขียนเชิงธุรกิจ	123	เรียงความ	86		

ต่อมาเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียนต่อ NT ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 เรื่องดังนี้

1. “วุฒิการศึกษาของ NT” ผู้เรียนที่ต้องการ NT ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทมี 47% และผู้เรียนที่ไม่ได้ใส่ใจเป็นพิเศษในเรื่องวุฒิการศึกษาของ NT มี 26%

2. “ประสบการณ์การสอนภาษาญี่ปุ่น” ผู้เรียนที่ต้องการ NT ที่มีประสบการณ์การสอน 2-3 ปีมีมากที่สุดคิดเป็น 33.6% และต้องการ NT ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 3 ปี 28.5%

3. “ประวัติการทำงาน หรืออาชีพเดิมก่อนที่จะมาประเทศไทย” ผู้เรียนที่ต้องการ NT ที่มีประสบการณ์เคยสอนในสถาบันการศึกษาเท่านั้นมี 64% ไม่ได้ใส่ใจเป็นพิเศษ 24% และมีประสบการณ์

เป็นพนักงานบริษัท 8% ผู้วิจัยได้สอบถามเพิ่มเติมจากผู้ที่ต้องว่าต้องการ NT ที่มีประสบการณ์เคยเป็นพนักงานบริษัท ซึ่งได้ให้เหตุผลว่าถ้าผู้สอนมีประสบการณ์การทำงานในบริษัท จะทำให้มีทักษะในการสอนศัพท์ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจให้แก่ผู้เรียนได้

4. “ทักษะภาษาต่างประเทศ” ผู้เรียนที่ต้องการ NT ที่มีทักษะภาษาอังกฤษมี 63% และภาษาไทย 24% แต่ผู้เรียนไม่ได้มีความต้องการหรือคาดหวังในเรื่องนี้เป็นพิเศษ สังเกตได้ว่าผู้เรียนต้องการให้ NT มีความรู้เฉพาะทาง และความรู้ที่หลากหลาย

5. “ผู้เรียนต้องการเรียนกับ NT ที่มีคุณลักษณะอย่างไร” โดยข้อนี้สรุปได้ดังนี้

ด้านบุคลิกภาพ

- มีความร่าเริง และใจดี-มีอารมณ์ขัน และโอปออารมณ์-มีความอดทน-มีความจริงใจโดยไม่มีอคติ
- มีความเข้มงวด และใจดี ตามสถานการณ์-ไม่เอาแต่ใจตัวเอง-มีความมั่นใจ

ด้านวิชาชีพ

- เป็นผู้มีความรู้-รับฟังความคิดเห็น-สอนอย่างตั้งใจ-เป็นผู้สอนแบบเป็นละคร
- สามารถอธิบายให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายๆ-ใส่ใจกับผู้เรียนและให้ความสำคัญในตัวผู้เรียน
- เข้าใจปัญหาของผู้เรียนและสามารถเป็นที่ปรึกษาได้-สามารถเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- สามารถสอนเนื้อหาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทันที-มีความรู้ในเรื่องประเทศญี่ปุ่นเป็นอย่างดี
- ไม่สร้างความกดดันแก่ผู้เรียน-เป็นผู้ใฝ่รู้-สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน
- เข้าใจความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนและพร้อมที่จะสนับสนุนผู้เรียน-สามารถควบคุมห้องเรียนได้ดี
- เป็นผู้สอนที่ไม่นำความเห็นส่วนตัวมากกดดันผู้เรียน-เป็นผู้สอนที่มีความประสงค์จะสอนจากใจจริง
- มีการเตรียมพร้อมในการสอน-มีประสบการณ์และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้-สามารถประยุกต์วิธีการสอน

จากผลสำรวจข้างต้นพบว่าผู้เรียนไม่ได้ต้องการให้ผู้สอนเป็นเพียงแต่วิทยากร ที่ปรึกษา และเป็นผู้สร้างความบันเทิงเท่านั้น แต่ต้องการผู้เชี่ยวชาญที่มีความเมตตา คิดในทางบวก มีความอดทนสูง มีความมุ่งมั่น

(3) ผลสำรวจของบัณฑิต

อาชีพของบัณฑิตมีความหลากหลายตั้งแต่อาชีพที่ต้องใช้ทักษะการสนทนาภาษาญี่ปุ่นอย่างพนักงานบริการลูกค้าจนถึงอาชีพที่ต้องใช้ทักษะการเขียนเชิงธุรกิจอย่างงานธุรการ เป็นต้น ผลการสำรวจวิชาที่บัณฑิตคิดว่าควรจะเรียนขณะยังศึกษาอยู่ (ตารางที่ 6) พบว่า 5 อันดับแรกได้แก่ วิชาการสนทนาเชิงธุรกิจ การเขียนเชิงธุรกิจ การออกเสียง

สังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่น และการล่าม เมื่อถามถึงเหตุผลที่ควรเรียนวิชาการเขียนเชิงธุรกิจ และสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่น ได้รับคำตอบว่า ใช้เขียนเอกสาร และจะมีความได้เปรียบถ้ามีความรู้เกี่ยวกับญี่ปุ่น เพื่อใช้สนทนากับลูกค้า

ส่วนวิชาที่เรียนในขณะที่เป็นนิสิตนักศึกษาแล้วมีประโยชน์ในการทำงาน (ตารางที่ 7) 5 อันดับแรก ได้แก่ วิชาการสนทนาในชีวิตประจำวัน การออกเสียง การสนทนาเชิงธุรกิจ การล่าม และเรียงความ เหตุผลที่ระบุว่าวิชาเรียงความมีประโยชน์คือ การเขียนอีเมลธุรกิจ การจดบันทึก และการเขียนประโยค เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน

ตารางที่ 6

วิชาที่บัณฑิตคิดว่าควรจะเรียนขณะยังศึกษา

รายชื่อวิชา	จำนวนคน	รายชื่อวิชา	จำนวนคน	รายชื่อวิชา	จำนวนคน
การสนทนาเชิงธุรกิจ	4	เรียงความ	3	ประวัติวรรณคดี	1
การเขียนเชิงธุรกิจ	4	ภาษาญี่ปุ่นการโรงแรม	3	การพูดในที่ชุมชน	1
การออกเสียง	4	การแปล	2	คันจิศึกษา	1
ญี่ปุ่นปัจจุบัน	3	สุนทรพจน์	2		
การล่าม	3	การสนทนาในชีวิตประจำวัน	2		

ตารางที่ 7

วิชาที่บัณฑิตคิดว่ามีประโยชน์ในการทำงาน

รายชื่อวิชา	จำนวนคน	รายชื่อวิชา	จำนวนคน	รายชื่อวิชา	จำนวนคน
การสนทนาในชีวิตประจำวัน	5	เรียงความ	3	สถานการณ์ญี่ปุ่นปัจจุบัน	2
การออกเสียง	4	ประวัติวรรณคดี	3	การเขียนเชิงธุรกิจ	2
การสนทนาเชิงธุรกิจ	3	สุนทรพจน์	3	การแปล	1
การล่าม	3	ภาษาญี่ปุ่นการโรงแรม	3	การพูดในที่ชุมชน	1

ต่อคำถามที่ว่าบัณฑิตต้องการจะเรียนกับ NT ที่มีคุณลักษณะอย่างไร ผลสรุปมีดังนี้

- มีความเข้มงวดเป็นบางครั้ง และให้กำลังใจกับผู้เรียนเสมอ-มีอารมณ์ขัน และอธิบายเนื้อหาเข้าใจง่าย
- มีความน่าเคารพนับถือ-สามารถอธิบายโดยใช้ภาษาญี่ปุ่นเพียงภาษาเดียว
- สามารถสอนวิธีแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง-สามารถคิดในมุมมองของผู้เรียนได้
- มีการสอนโดยมีเป้าหมายที่แน่ชัด-มีวิธีสอนที่มีความหลากหลาย-ไม่ใช่สอนเพื่อให้เข้าใจ แต่สอนเพื่อให้ทำได้

จากผลสำรวจข้างต้นบัณฑิตต้องการผู้สอนที่สามารถสนับสนุนและทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการดีขึ้น นอกเหนือจากนั้น ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่น่าเคารพนับถือ มีความรู้กว้าง สามารถสอนได้ในวิธีที่หลากหลาย และเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ และมีเป้าหมายที่ชัดเจน

6. สรุปและอภิปรายผล

จากผลสำรวจทั้งหมดข้างต้นพบว่าบริษัทญี่ปุ่นไม่ได้ให้ความสำคัญกับความสามารถในภาษาญี่ปุ่นมากนัก แต่จะให้ความสำคัญกับทักษะภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ และทักษะภาษาอังกฤษมากกว่า นโยบายของภาคธุรกิจญี่ปุ่นในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะพัฒนาบุคลากรญี่ปุ่นรุ่นใหม่โดยส่งไปต่างประเทศ เพื่อศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ ตัวอย่างเช่นบริษัทขนาดใหญ่ของญี่ปุ่นมีโครงการส่งบุคลากร

รุ่นใหม่มาศึกษาภาษาไทยที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นเวลาประมาณครึ่งปีก่อนที่จะไปเก็บประสบการณ์ที่บริษัทสาขาในประเทศไทย โครงการนี้ไม่ได้มีในประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังมีที่ประเทศเวียดนาม กัมพูชา หรือประเทศสมาชิกอาเซียนประเทศอื่นด้วย กล่าวคือ จากการที่คนญี่ปุ่นสามารถพูดภาษาของประเทศนั้นๆ ได้ จึงไม่ได้ต้องการให้คนในพื้นที่นั้นมีทักษะภาษาญี่ปุ่นที่สูงมากนัก ขอเพียงสื่อสารเข้าใจกันได้ในระดับหนึ่งก็เพียงพอ

ส่วน “ประเภทของงานที่บริษัทต้องการให้คนไทยที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทำ” (แผนภาพที่ 3) นั้น เนื่องจากก่อนหน้านี้พบว่า มีการจ้างงานล่ามเพื่อทำงานในโรงงานเป็นจำนวนมาก แต่หลังจากที่มีการปรับค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาทต่อวันทั่วประเทศในปี 2013 ส่งผลให้ธุรกิจญี่ปุ่นหลายแห่งย้ายโรงงานจากประเทศไทยไปยังประเทศ

เพื่อนบ้าน ประเทศไทยจึงมีบทบาทเสมือนเป็น HUB ในกลุ่มประเทศอาเซียน ทำให้บริษัทญี่ปุ่นในไทยมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความต้องการของประเภทงานและอาชีพของคนไทย และจากการสัมภาษณ์พนักงานญี่ปุ่นทำให้ทราบว่า การที่บริษัทให้ความร่วมมือในการสำรวจครั้งนี้เพราะต้องการสื่อสารว่า ภาคธุรกิจญี่ปุ่นต้องการให้คนไทยทำงานประเภทผู้จัดการ ที่ปรึกษาทางธุรกิจ หัวหน้าฝ่ายเทคนิค ฯลฯ แสดงให้เห็นว่าบริษัทญี่ปุ่นมองว่าคนไทยมีความสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น เพื่อรองรับงานในตำแหน่งที่สูงขึ้นได้

เมื่อดู “วิชาที่บริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทยคิดว่าควรจะมีในหลักสูตร” ซึ่งคำตอบได้แก่วิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับธุรกิจ และวิชาที่จำเป็นต้องใช้ทักษะเฉพาะทาง ในรายวิชาที่ได้กล่าวไว้ในแผนภาพที่ 6 นั้น มีวิชาที่เป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือก ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเป็นวิชาที่ NT รับผิดชอบ เนื่องจากบริษัทให้ความสำคัญกับวิชาเหล่านี้ NT จึงต้องตระหนักว่า วิชาที่ตนรับผิดชอบเหล่านี้เป็นวิชาที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพิจารณาว่า ควรจะเตรียมการสอนวิชาเหล่านี้อย่างไร และ NT ที่จะสอนควรมีพื้นฐานอย่างไร

นอกจากนี้ ในเรื่องของวิชาที่บริษัทสนใจที่จะมีส่วนร่วม (แผนภาพที่ 7) นั้น NT และบริษัทสามารถร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของ Team Teaching (การสอนเป็นทีม) Workshop (การปฏิบัติจริง) และ Seminar (การสัมมนา) เป็นต้น การเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจความต้องการของบริษัท และทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในบริษัทนั้นด้วย นอกจากนี้ยังทำให้บริษัทรู้ถึงสภาพการศึกษาภาษาญี่ปุ่นเป็นการลดช่องว่างของความแตกต่างทาง

ความคิดของทั้ง 2 ฝ่าย และเป็นทางลัดในการสรรหาบุคลากรที่มีความสามารถที่ดียิ่งขึ้น สิ่งนี้จะเป็นก้าวหนึ่งของการมุ่งสู่ความก้าวหน้าทางอาชีพตั้งที่รัฐบาลญี่ปุ่นได้เสนอแนวคิดไว้ในงานเชื่อมสัมพันธ์มิตรแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชีย

ท้ายนี้ขอสรุปภาพลักษณ์ของ NT ที่บริษัทคิดว่าเป็นที่ต้องการได้ 5 ข้อดังนี้

1. เป็นผู้ที่รู้จักเรื่องของธุรกิจ
2. เป็นผู้ที่มีความเข้าใจในเรื่องของวัฒนธรรมที่แตกต่าง
3. เป็นผู้ที่มีความรู้ของพนักงานบริษัท (คิดในทางบวก มีความอดทนสูง มีความมุ่งมั่น)
4. มีลักษณะนิสัยที่เอาจริงเอาจัง
5. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาญี่ปุ่น ตั้งแต่ข้อ 2 ถึงข้อ 5 เป็นภาพลักษณ์ของ NT ที่ผู้เรียนและบริษัทต้องการกล่าวคือ ทั้งฝ่ายบริษัทและผู้เรียน คิดว่าผู้สอนต้องมีความเข้าใจในเรื่องของวัฒนธรรมที่แตกต่างมีคุณลักษณะของพนักงานบริษัท มีลักษณะนิสัยที่เอาจริงเอาจัง และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาญี่ปุ่น

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น ผู้วิจัยคิดว่ามี 3 เรื่องที่ควรต้องนำมาพิจารณาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของบริษัทญี่ปุ่น นโยบายของรัฐบาลญี่ปุ่น รวมทั้ง AEC ได้แก่

1. คุณค่าของการเรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอก
2. การสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพสูง
3. การพัฒนาคุณภาพของ NT

ก่อนอื่นขอพิจารณาหัวข้อที่ 1 โดยเชื่อมโยงกับหัวข้อที่ 2 ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องบอกกับผู้เรียนว่าการเรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอกทำให้สามารถเรียนรู้

วัฒนธรรมญี่ปุ่นและความคิดของคนญี่ปุ่นได้ด้วยซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการทำงานในบริษัทญี่ปุ่น การที่ผู้เรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอกจะเป็นคนที่มีความรู้สูงได้นั้น จะต้องให้ความสำคัญกับวิชาที่จำเป็นทางธุรกิจด้วย และสะสมประสบการณ์เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมก่อนเข้าสู่สายอาชีพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เคยเชิญบริษัทญี่ปุ่นมาบรรยายเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของบริษัท และบุคลากรที่บริษัทต้องการในชั่วโมงวิชาการเขียนเชิงธุรกิจ ปรากฏว่ามีนิสิตที่สนใจเกี่ยวกับบริษัทญี่ปุ่น และงานอาชีพที่นอกเหนือจากเล่มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการขอนัดสัมภาษณ์หรือรับสมัครนิสิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เข้าทำงานด้วย

การสร้างผู้เรียนที่มีความรู้สูงนั้นจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของ NT ไปพร้อมกันด้วย แต่จะปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ของ NT เท่านั้นไม่ได้ การสร้างเครือข่ายกับบริษัทญี่ปุ่น หรือการขอความร่วมมือจากบริษัทให้บริษัทมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพดีขึ้นได้

ในหัวข้อที่ 3 เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพของ NT ต้องทำอย่างไร” นั้น อาจมีข้อแตกต่างระหว่างไทยกับญี่ปุ่นหรืออุดมศึกษากับประถมและมัธยมศึกษา แต่ถ้ามองจากมุมมองของครูซึ่งเป็นอาชีพหนึ่งกระทรวงศึกษาธิการของญี่ปุ่นได้ประชุมถึงคุณสมบัติที่ดีของ NT ไว้ว่า ผู้ที่เป็นครูต้องได้รับการไว้วางใจจากนักเรียน และอธิบายถึง “ครูในอุดมคติ” และ “การฝึกฝนครูให้มีความรู้ความสามารถ” และได้กล่าวอีกว่า “ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเส้นทางชีวิตของผู้เรียน”

จากผลการสำรวจทั้งสามกลุ่มคือ บริษัทบัณฑิต และนิสิตนักศึกษาสามารถสรุปความเชื่อต่อ NT ได้ 8 เรื่อง ดังนี้

1. การสร้างความสนิทสนม ไว้วางใจต่อผู้เรียน

2. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก
3. การบรรลุปบทบาทการเป็นผู้ให้คำปรึกษา
4. การเป็นผู้ประสานระหว่างบริษัทกับผู้เรียน

5. มีคุณสมบัติแบบพนักงานในบริษัทญี่ปุ่น (คิดในทางบวก มีความอดทนสูง มีความมุ่งมั่น)

6. มีความรู้กว้างขวาง และมีประสบการณ์อื่นนอกเหนือจากการเป็นครู

7. การมีจิตใจรักก้าวหน้า และต้องการพัฒนาสู่ความเป็นผู้เชี่ยวชาญ

8. การเป็นพลโลกที่เข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง และลึกซึ้งกับวัฒนธรรมของประเทศตนเอง

การสอนภาษาญี่ปุ่นไม่ใช่เพียงแค่ภาษา แต่ยังต้องสอนจากหลายๆ ด้านรวมทั้งวัฒนธรรม แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ผู้สอนต้องมีความคิดพื้นฐานทางการศึกษา ซึ่งก็คือการสร้างคน ต้องสอนโดยคำนึงถึงอนาคตของผู้เรียนแต่ละคน กล่าวคือ ผู้สอนจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวคิดของตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลง ความต้องการของบริษัทญี่ปุ่น นโยบายของรัฐบาลญี่ปุ่น และ AEC ด้วย

ผลสำรวจในครั้งนี้ ได้แสดงถึงความเชื่อที่มีต่อ NT สำหรับการพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถในสถาบันอุดมศึกษาอย่างชัดเจน แต่ยังมีข้อที่ควรพิจารณาเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

1. บทบาทของบริษัทเพื่อมุ่งสู่ความก้าวหน้าทางอาชีพ

2. การสร้างผู้สอนที่เชื่อถือได้

ก่อนอื่นจำเป็นต้องพิจารณาในหัวข้อที่ 1 ก่อนว่า ควรจะออกแบบหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงกันระหว่างภาคธุรกิจกับสถาบันการศึกษาเป็นหลักหลักสูตรที่บริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย และมหาวิทยาลัยร่วมมือกันจัดการเรียนการสอน โดยแนะนำให้ร่วมกันสอนแบบคณะกับ NT และเริ่มจากการสอนเนื้อหาเกี่ยวกับ

ธุรกิจในส่วนหนึ่งของคาบเรียน ซึ่งสิ่งนี้บริษัทไม่ได้เพียงช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคลากรที่มีความสามารถ และรับเข้าทำงานในอนาคตเท่านั้น แต่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเสริมความรู้ และความสามารถเฉพาะทาง และสามารถเลือกบริษัทที่ต้องการจะเข้าทำงานได้ด้วย นอกจากนี้ยังทำให้ NT ที่ไม่มีความรู้ และประสบการณ์ในเรื่องธุรกิจ ได้เรียนรู้เรื่องเหล่านั้นจากการร่วมมือกับบริษัท และมีโอกาสเข้าร่วมสัมมนาที่บริษัทจัดได้ด้วย กล่าวคือ สิ่งเหล่านี้ทำให้เพิ่มพูนความรู้ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้กว้างยิ่งขึ้น

ส่วนข้อที่ 2 เรื่องการสร้างผู้สอนที่เชื่อถือได้ว่าการที่จะสร้างผู้สอนที่เชื่อถือได้นั้น ต้องร่วมมือกับรัฐบาลโดยจัดนโยบายระหว่างไทยกับญี่ปุ่น และร่วมมือกับมหาวิทยาลัยยกตัวอย่างเช่น ถ้าต้องการฝึกครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถ การจัดหลักสูตรฝึกครูผู้สอน NT ในมหาวิทยาลัยของไทยก็เป็นทางเลือกหนึ่ง⁴ โดยหลักสูตรนั้นอาจเชิญวิทยากรพิเศษจากมหาวิทยาลัยของญี่ปุ่น หรือจากมหาวิทยาลัยในไทย มาบรรยายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยให้แก่ผู้สอน ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ เพื่อที่จะสร้าง NT ที่มีคุณภาพนั้นควรให้ทั้งรัฐบาลญี่ปุ่นและรัฐบาลไทย ออกงบประมาณสนับสนุนให้กับ NT โดยอาจพิจารณาจากผลงานของ NT (เช่น การรายงานของประเทศอื่นนอกเหนือจากไทยเกี่ยวกับการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในไทย) คาดว่าสิ่งนี้เป็นการกระตุ้น NT ให้มีกำลังใจยิ่งขึ้นนอกจากนี้ วุฒิการศึกษาของ NT ที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาญี่ปุ่น ไม่จำเป็นต้องยึดติดว่าสำเร็จการศึกษาจากเอกภาษาญี่ปุ่น หรือสาขาการสอนภาษาญี่ปุ่น ยกตัวอย่างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มี NT ที่จบปริญญาโทจากคณะภาษาศาสตร์เชิงสังคมหรือเอกภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง และจบปริญญาตรีจากคณะเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นผู้สอน โดยในการสอนนั้น NT ใช้ความรู้เฉพาะของตนเองมาประยุกต์กับหลักสูตรในคาบเรียน นอกจากนั้น NT ด้วยตนเองก็ให้ความร่วมมือแลกเปลี่ยนความคิดและทบทวนเรื่องการสอนภาษาญี่ปุ่นได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบขอบคุณผู้ที่ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่งานวิจัยครั้งนี้ คือ Mr.Yoshiaki Takagi เจ้าหน้าที่ของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทยอาจารย์ ดร.อภัยยุทธ ชุศรี หัวหน้าสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ วรินทร์ ววงศ์ อาจารย์ ดร.สายัณห์ กอเสถียรวงศ์ และคณาจารย์ผู้สอนภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รศ.ดร.สร้อยสุดา ณ ระนอง รศ.ดร.ชลอ รอดลอย อาจารย์ ดร.สมาน แก้วเรือง นายมานะ กอสุธารักษ์ และนายอาทิตย์ อรรถมงคลสิงห์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นิสิตนักศึกษาปัจจุบัน และบัณฑิตผู้ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

บรรณานุกรม

遠藤俊海(2007)「タイ人社員から見た日系企業の魅力と課題③—タイ人社員に対する日本人トップマネジメントの反応—」『盤谷日本人商工会議所所報』8月号, 盤谷日本人商工会議所, pp.52-61.

⁴ 高度人材育成のためのプロジェクト案(Kanome and Yoshimine, 2013) ที่เสนอต่อมหาวิทยาลัยญี่ปุ่น

- 鹿目葉子・吉嶺加奈子(2013)『タイにおける日本語高度人材を育てるための日本語教師養成について』某大学様世界展開力強化事業に向けての一提案.
- 川口義一・横溝紳一郎(2005)『成長する教師のための日本語教育ガイドブック(下)』ひつじ書房.
- 国際交流基金(2006).『日本語教師の役割/コースデザイン』国際交流基金.
- 原田朋子(2004).「バンコクの日系企業の求める日本語ニーズに関する分析—ビジネスパーソンによる日本語学習動機との比較から—」『早稲田大学日本語教育研究』第5号,早稲田大学大学院日本語教育研究科,pp.169-181.
- 前野文康・勝田絵・NidaLARPSRISAWAD(2013).「在タイ日系企業が求める日本語人材—アンケート調査より—」『国際交流基金バンコク日本文化センター日本語教育紀要』第10号国際交流基金バンコク日本文化センター, pp.67-76.
- タナサーンセーニー美香・高坂千夏子・當山純・中井雅也・深澤伸子(2005).「ビジネスで使う日本語を考える—企業と教育現場の視点から—」『国際交流基金バンコク日本文化センター日本語教育紀要』第2号, pp.207-222.
- チンプラサートスック・パチャリー(2005)「タイ人と日本人との間のビジネス・コミュニケーションの問題に関する研究」『共生時代を生きる日本語教育:言語学博士上野田鶴子先生古希記念論集』お茶の水女子大学日本言語文化学会研究会編集委員会編, pp349-376.
- 国際交流基金(2011)「日本語教育国別情報2011年度タイ」『国際交流基金』<http://www.jpf.go.jp/j/japanese/survey/country/2011/thailand.html#RYAKUSHI>
- 三菱UFJリサーチ&コンサルティング株式会社(2011)「日本語教育分野における文化無償資金協力案件の評価等調査業務」.<http://www.mofa.go.jp/mofaj/gaiko/culture/musho>
- Chulalongkorn University, Japanese Section, Department of Eastern Language, Faculty of Arts.<http://www.arts.chula.ac.th/~east/japanese/>
- Thammasat University, Department of Japanese, Faculty of Liberal Arts.http://www.tu-japanese.org/pub/bechalar_curriculum_2556.pdf
- アンケート参照URL(学習者向け) <http://enq-maker.com/aLwJJjO>
- アンケート参照URL(日系企業向け) <http://enq-maker.com/iN8thuv>, <http://enq-maker.com/1dZQN7z>, <http://enq-maker.com/3t4wsjV>